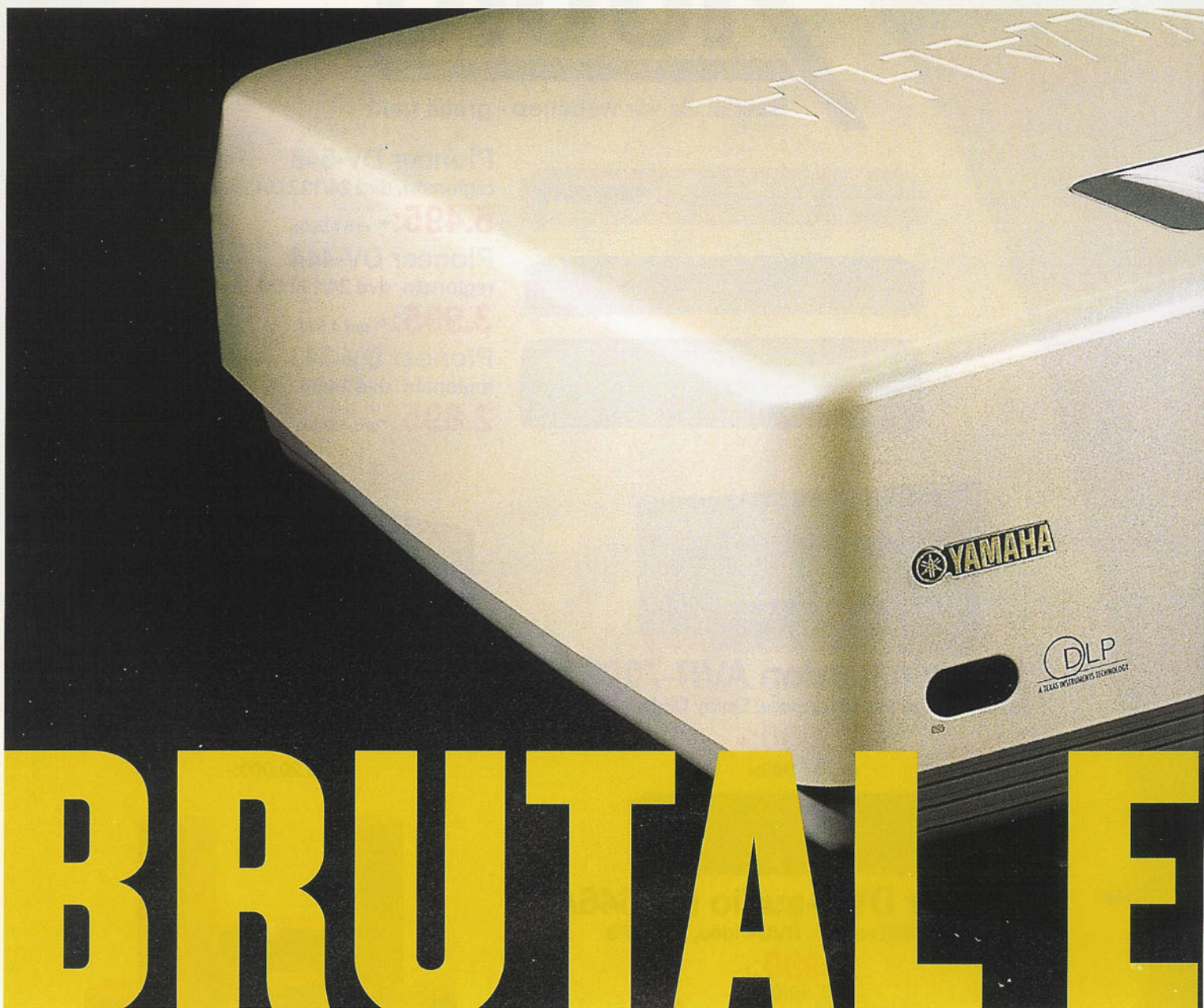

Döm om min förvåning när jag för ett par månader sedan hörde rykten om en kommande projektor från Yamaha!? Studiourrustning, högtalare, förstärkare, hi-fi, audiokomponenter och till och med motorcyklar! Alla är de bekanta begrepp när det gäller Yamaha, men projektorer? Kan dom verkligen något om bild? Denna japanska monster-DLP har i alla fall just svept in i hemmabions värld, svingat sitt samurajsvärd med fruktansvärd precision och krossat alla tvivel...

DENNA PROJEKTOR ÄR HET, MYCKET HET. Det finns i skrivande stund endast ett fåtal exemplar i hela Norden och jag fick endast ett dygn på mig att göra detta test, sedan skulle den tyvärr störtas vidare mot andra demoplatser och visningar. Rykten har cirkulerat ett bra tag om denna produkt, men jag tillhör nog dem som inte riktigt trodde på att det skulle bli allvar av det hela. Yamaha är ju som sagt inte direkt kända för bildprodukter, men nu har de tydligt bestämt sig för att ändra på det i och med lanseringen av Yamaha DPX-1. Här pratar vi DLP-teknik med singelchip-DMD (Digital Micromirror Device). Prisnivån är ganska saf-

tig med ett riktpriis på hela 110.000 kronor inklusive moms, och precis som i fallet med testen av Sanyo PLV-60 i nr 8/2001 så ställer vi så klart väldigt höga krav med denna prislapp. Vi borde jämföra den med någon annan DLP-modell i samma prisklass. Men då varken jag, eller någon som velat övertala mig, har funnit någon DLP-projektor på marknaden med sådan prestanda att det utklassar Sonys flaggskepp VPL-VW10, så får vi helt enkelt jämföra med just VW10an i alla fall.

Yamaha har som sagt valt DLP-tekniken framför LCD. Och med tanke på att 3-chips-

DLP definitivt är framtiden inom riktig bio, så talar ju det för ett gott val. Vad som däremot talar emot är att jag aldrig hittills sett en singelchip-DLP som har presterat riktigt, riktigt god kvalitet i hela ledet inklusive konstruktion, bildkvalitet, användarvänlighet, hållbarhet, och så vidare. Yamaha står med sin riktigt höga prislapp inför en extremt hård utmaning genom att försöka bevisa sin värdighet för en samling vana och mycket DLP-kritiska ögon.

LIKA STORA

Ställer man DPX-1 bredvid VW10an så är det förbluffande hur otroligt lika de är storleksmässigt och även till en viss del utseendemässigt. De är snudd på millimetern lika stora i både längd, bredd och höjd. På framsidan sitter den mittplacerade linsen och till höger (framifrån sett) sitter fläktutblåset som med sitt lilla galler påminner mycket om VW10ans motsvarighet. Skillnaden är bara att Yamans blåser luften snett utåt sidan och bort

PLUS

Bättre än VW10an!
Lysande 16:9-bild trots 4:3-panel.
Mycket hög kontrast med 900:1 (Full On/Off)
Perfekt ljusflöde
Ypperlig färgåtergivning
Mycket djup svärta
Superhög skärpa
God fläkt-dämpning

MINUS

Priiset
RGB-flimmer ("Rainbow-effect")
4:3-format
Lampans livslängd

ifrån linsen för att undvika värmevågrörelser framför linsen. Yamaha har valt en fräsch silverfinish på chassit som de kallar "pärlmollack". På ovansidan har de placerat en stor Yamaha-logga vilket ger ett kaxigt men snyggt intryck. Linsen har de skyddat en aning genom att sänka den innanför projektorns framkant. Ovanför sitter manuell justering för zoom (x1,2) och focus. Jag hade väldigt gärna sett dessa funktioner med fjärrstyrningsmöjlighet, då det är mycket lättare att hitta bästa skärpan nära duken, men man kan väl inte få allt? Yamaha har precis som Sony lagt in ett "pattern" (rutnät) för att lättare kunna justera fokus. På undersidan finns två rejäla skruvfötter, men inga baktill. Fläktinsuget sitter på baksidan där du mycket lätt kan öppna en lucka för att rengöra eller byta filter. Ovanför denna finner du knappuppsättningen som har belysningsfunktion med en cool ljus neongrön färg. Minus dock för att inte knapparnas text också är belysta. Så vet du inte vad varje knapp gör, kommer du ändå

bara att se en samling hemliga kryptonit-gröna knappar i biomörkret.

INGA KONTAKTPROBLEM

Finns det någon form av bildingång som denna projektor inte har? Jag kan inte komma på någon. Precis som Sanyos stora PLV-60 hyser alltså även Yamaha DXP-1 en mycket imponerande uppsättning anslutningsmöjligheter. För bilden kan du välja mellan kompositvideo via RCA eller BNC för till exempel VHS-sig-naler eller TV-spel, S-video för S-VHS eller DVD, interlaceade eller progressiva kompo-nentsig-naler (YCbCr eller YPbPr) för DVD-spelare med dessa utgångar, RGB-sig-naler via BNC-, RCA- eller VGA-kontakt. Att du kan välja mellan RCA eller BNC beror på att Yamaha haft den goda smaken att inkludera adapters. Dessutom finns även en DVI-ingång (Digital Visual Interface) för dig som äger en tung HTPC (HomeTheater-PC) med DVI-utrustat grafikkort. Med alla dessa kontakter kan du ta emot följande sig-naler: 480i och

480p för NTSC, 576i och 576p för PAL. HDTV-sig-naler (om de någonsin kommer hit) kan tas emot i 1080i, 1035i, och 720p.

En mycket stor nyhet är att DPX-1 lämnar denna sig-nalbehandling till det inbyggda videochippet "Sil503" som är exakt samma bildbehandlingschip som sitter i videoprocessorn/ scalern SiliconImage iScan-Pro.

YAMAHA MOTORS OCH RGB HJUL

Det första vi noterar är DPX-1ans diskreta ljudnivå. Yamaha säger själva 30 dB, men själva frekvensen är lägre än VW10ans, och trots Sonys 29 dB så känns Yamahan ännu mer diskret. Det är alltså inte svårt att glömma det lilla ljudet som ger ifrån sig när du sveps in i filmens värld. Det är första gången en projektor i minst samma klass som VW10an kan hålla en lägre profil på detta plan. Huruvida detta beror på att Yamahas motorcykelavdelning har utvecklat fläktsystemets luftsystem med vadderade skumgummikammare för luftens passage ut, vet jag inte. Men häftigt är det ju.

Neongrön belysningsfunktion på knapparna, men inte på texten! Fjärrkontrollen är smidig, lättarbetad och med bra IR-kommunikation till projen. Belysta knappar.

Baksidan ser ut som ren julafton för kontaktfetischisten! This baby's got it all!

rigering i två lägen. Fullpropat med finesser alltså!

INTE ÄKTA 16:9, MEN...
Tyvärr har inte DPX-1 samma

Och det fungerar alldeles utmärkt!

Vi kan också passa på att nämna att Yamaha försökt minimera problemet med RGB-flimmer genom att öka färghjulets rotationshastighet med 100%. Det räcker nog för många, men själv ser jag dock tyvärr fortfarande detta flimmer från och till när jag tänker på det. Däremot har man äntligen fått bort det irriterande ljusläckage som så många andra DLP visat upp, och man har även valt att ta bort den vita sektionen på färghjulet för att få mer dynamiska färger då det vita partiet enligt Yamaha bara behövs för ljusa databilder.

MAFFIGA MENYVAL

Manualen som följer med är mycket ordentligt gjord med tydliga förklaringar och instruktioner. Den kan behövas då denna modell har en hel del inställningar och funktioner att hålla reda på. Fjärrkontrollen, som även den påminner om Sonys design, håller hög klass med röd belysningsfunktion för de vanligaste knapparna. Det finns till exempel snabbval på fjärren för bland annat bildformat (aspect ratio). Med en liten "joystick" i mitten tar du dig fram till rätt menyval utan problem. Den är inte heller speciellt känslig för riktning, vilket innebär att du kan greja fram och tillbaka bland menyerna utan att rika den rakt mot projektorn. Menysystemet känns snyggt och propert med gråtoner och

klarvit text. Via dessa menyer kan du också kalibrera din bild till perfektion. Sony VW10 kan göra en del av dessa inställningar, men endast genom tillgång till service-menyn som gemene kund inte skall pilla på. Jag talar nu om saker som RGB-balans ("vitbalans") i två steg; både RGB-kontrast och RGB-ljusflöde, alltså två värden per grundfärg. Detta ger total kontroll över färgskalan och förser dig med i princip samma möjligheter till kalibrering av mättnaden och balansen som på en bra CRT-projektor. Utöver detta finns även access till "14-bit digital gamma correction" vilket är en gammabalans i fem steg med lägena: A, B, C, D och E, där A är svagast och E starkast. En riktigt mörk film kan till exempel se mycket bättre ut med ljusare gammabalans.

Vidare erbjuder DPX-1 justering av färgtemperatur i fyra steg, "Color Boost" för komponentsignaler, "White Boost" som skall ge vitare vitt, "Hue" för både PAL och NTSC, "Black Level", kontrast, ljus, skärpa (digitalt i fem steg) och färgmättnad. Funktionen kan komma till användning vid byten från PAL till NTSC-filmer, som använder annan gammakurva. Det finns även brusreduktion ("Field adaptive noise reduction" och "Three dimensional noise reduction") för svaga signaler, "Video type: DVD/VCR" för synkning, "Subtitle mask" för dig som vill se texttrader bättre och avancerad keystone-kor-

brännvidd som Sony VW10. Detta innebär att du måste ha ett ganska stort/långt rum för att få riktigt stora bilder. 100 tum i 4:3 kräver cirka

5 meter till duken och att fylla en 16:9-duk i widescreen med min storlek (3 meter bred) kräver större rum än mitt på drygt 6 meter. Tag med detta i dina beräkningar som spekulant, mät ditt rum noga och jämför med de specifikationer Yamaha DPX-1 har. Kompletta PDF-brochyrer finns på nätet.

Nu är det ju också så att DPX-1, trots sin färsk lansering, INTE är en äkta 16:9 projektor utan använder det gamla vanliga 4:3-formatet. Detta motiverar Yamaha med att, citat: "Vi har prioriterat en större DMD-yta för att få en högre ljusstyrka och då 16:9 DMD:n endast tillverkas i 0,7-tums storlek så blev formatet 4:3. Observera dock att DPX-1 maskar mycket bra tack vare det höga kontrastvärdet".

Upplösningen är i alla fall vanlig XGA, alltså 1024 x 768 pixlar. Detta borde teoretiskt innebära en teknisk omöjlighet att överglänsa en så pass bra hembiprojektor som Sony VW10 med sitt äkta 16:9-format i WXGA (Wide-XGA) med hela 1366 x 768 pixlar. I 16:9-visning (letterbox) så är ju DXP-1 på papperet inte ens i närheten av WXGA-upplösning och hittills har alla 4:3-projektorer fallit på denna punkt.

Trots att 4:3-formatet på papperet ger mer lågupplösta 16:9-bilder mot en äkta 16:9-proj, så ger Yamaha DPX-1 en skärpa, stabilitet och detaljrikedom som trots allt är synbart bättre än VW10ans motsvarande värden. En DLP-förespråkare sade till mig en gång i en diskussion: "Vad spelar det för roll om det är 4:3 eller 16:9? Huvudsaken är väl att bilden är bra?". Till viss del förstod jag hans resonemang, men jag köpte det inte förrän nu när jag sett ett bevis på att det faktiskt kan fungera så. Hans teori håller dock inte fullt ut, då det kvarstår praktiska problem som de svarta kanterna upptill och nedtill vid 16:9-visning på en 4:3-proj. Yamaha har dock löst det genom att i menyval fråga vilken typ av duk du har, låta dig ställa in DVD-spelaren på matchande utsignal och därefter vid 16:9 ALLTID visa lika hög bild genom att vid 4:3-signal endast visa en liten 4:3-bild i den yta (samma höjd) du normalt använder för 16:9-letterbox. Krångligt? Denna lösning är mycket smart, men faktum kvarstår att en väldigt stor procent av projektorns pixlar tyvärr inte används till något annat än borders, även om de inte syns på din 16:9-duk!

Det roliga är dock att allt detta, hör och häpna, inte spelar någon roll för bildkvaliteten. Upplösningen ser perfekt ut, konturerna är sylvassa, det finns inga konturskuggor, dynamiken är den största jag sett på en DLP någonsin och detaljrikedomen är så stor att den mejslar ut små saker ur filmen som jag tidigare aldrig sett. Grässtrån, ytstrukturer, folkmassor, kläder... allt som behöver stor detaljrikedom visas exemplariskt på Yamaha DPX-1, trots att den inte utnyttjar alla sina speglar för att återge bilder i 16:9, eller 4:3 på 16:9-duk.

Inom den maximala 4:3-panelen kan du också med hjälp av "digital lens shift" flytta 16:9-bilden uppåt och nedåt. Vill du få hela spegelmatriken aktiv så måste du köra DVD-spelaren

i Pan & Scan och ställa projen i 4:3-läge. Om filmen finns på skivan i fullscreen så kommer du nu se bilder på hela ytan i 4:3 format.

HÄPNADSVÄCKANDE BILDKVALITET

Det gäller en tragiskt hög nivå av grönt i bilden i kombination med en generellt mörk bild och fadd kontrast. Fabriksinställningen är inte speciellt bra i våra ögon, men med hjälp av tidigare nämnda parametrar, AVIA-skivan med färgfilterkalibrering och några bra testrullar så fick vi fram en perfekt färgskala och kontrastnivå.

Jag skrev för ett par år sedan om VW10ans färgskala som till cirka 98 procent uppfattades lika bra som på en bra TV. Nu kan vi i stället säga 99,9 procent perfekta färger. Sånär som på en hårsman är bilden konstant identisk med den excellenta bild Philips 32PW9616 presterar. Och då pratar vi om en jämförelse mellan prisbelönt 32 tums katodbildrör och cirka 100 tum reflekterad frontprojektionsbild från en DLP-projektor. Vi åstadkom denna färgskala bland annat genom att minska "contrast-GREEN" med 10 procent. Detta drog även ned det välbekanta gulsticken som många DLP och även LCD-projor ger ifrån sig.

Även kontrasten fullkomligen skimrar med sin perfektion. Vi kan inte se några svagheter apparaterna sinsemellan på denna punkt heller, trots den stora skillnaden i förutsättningar. Skärpan är otroligt hög och samtidigt kontrollerad utan blödningar. De flesta DLP-maskiner brukar slå över totalt redan vid små kontrastökningar, men Yamahan klarar mycket stora påslag utan "blooming".

Den höga kontrasten beror bland annat på ypperlig och djup svärta i kombination med lagom starkt ljusflöde runt 800 AL. Svärtnen må inte vara så kolmörk som hos Davis-modellerna, men å andra sidan så är den optimal i förhållande till gammabalans och detalj-

rikedom i bildens lågdagrar. Bilden har en så pass djup svärta att det kan jämföras med bioprojicerad film (som också använder lampor). Endast en bra CRT kan slå denna svärta och ge totalt mörker genom att inte generera något ljus alls där det skall vara helt svart. Vi har nu perfekta färger, skyhög och kontrollerad kontrast, djup svärta, bra gammabalans, enorm bild dynamik, och till råga på allt en skärpa som inte är av denna värld. De enda negativa aspekter vi fann, förutom priset, var det bekanta och enerverande RGB-flimret från färghjulet och att lampan endast räcker drygt 1000 timmar. Och en ny lampa är ju en ganska stor kostnad.

DLP-REFERENS!

Sony VPL-VW10HT (och den uppdaterade modellen VW11HT) är fortfarande i skrivande stund de bästa LCD-köp som finns. Barco Cine7 (med potentiella prestandaökningar hos Cine8 och CineMAX) är utan tvekan referensbilder för CRT-projektorer. Och när det gäller DLP så finns nu inga tvivel över huvud taget: Yamaha DPX-1 regerar stenhårt! Jag har aldrig tidigare sett en sådan rakbladsvass skärpa med sådan konturkontroll ihop med så perfekt färgåtergivning och så generösa färgkalibreringsmöjligheter. Aldrig förr har jag heller sett ett så otroligt högt kontrastomfång med så pass bra kontroll utan några blödningar ("blooming"). Ingen LCD eller DLP har heller någonsin kunnat uppvisa en så pass djup svärta utan att släcka ut detaljrikedom i bildens lågdagrar. Dessa bildmässiga aspekter ihop med alla omfattande och generösa inställningsmöjligheter borrar för en produkt som kommer att gå till hemmabiohistorien precis som VW10an.

Det är också trevligt att se att vi inte är ensamma om att upptäcka genuin kvalitet, då EISA (European Imaging and Sound Association) just har utnämnt DPX-1 till årets hemmabioprojektor 2001. Det enda potentiella hot jag kan se på denna sida av horisonten är nog Sharp XV-9000, men det återstår att se.

Tyvärr, tyvärr så kommer nog försäljningen av Yamaha DPX-1 att lida kraftigt av det höga priset. Och jag kan inte heller låta bli att vara lite ledsen över 4:3-formatet då jag helst vill se alla filmer i maximal tillgänglig upplösning i 16:9.

Den stora frågan är självklart: Är den bättre än VW10:an? Svar: JA! Är den värd nästan dubbelt så mycket pengar? Svar: NEJ! Runt 80.000 hade känts betydligt mer rimligt. Men det är klart, tillhör du de välbärgade fantasterna som kan lägga ett par hundra tusen på en komplett hemmabioanläggning, så är det inte helt fel att ta 110 av dem till bilden när du kan få ett så här pass bra alternativ till CRT. Yamaha DPX-1 är idag, med en bildkvalitet som spöar det mesta på marknaden, utan tvekan världens i särklass bästa DLP-köp för hemmabiobruk. Yamaha har lyckats fullständigt! □

Teknik DLP (0,9") • Bildformat 4:3 • Bildmatrik 1024 x 768 (XGA) • Upplösning 786 432 DMD-speglar • Bildstorlek max 200" i 16:9 • Ljusflöde 800 ANSI lumen • Kontrast 900:1 (Full On/Off) • Lampa 120W VIP / 1000 tim • Fläktljud 30db • Takmontering Ja • Zoom Ja, manuell • Komponent Ja • Data Ja • Storlek BHD 415x129x422mm • Vikt 7,8 kg • Cirkapris 110.000 kronor • Info Yamaha, 031-89 34 00, www.yamaha.se • Alla uppgifter enligt tillverkaren